

УДК 330.322:338.24:330.341.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2025-4.2>

Рассадникова С.І.

кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри економіки і міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8215-3649>

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ МОБІЛІЗАЦІЇ КАПІТАЛУ ДЛЯ ВІДБУДОВИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Стаття присвячена обґрунтуванню ключових завдань й стратегічних орієнтирів мобілізації капіталу в процесі післявоєнного відновлення України. Виокремлено ключові завдання мобілізації капіталу в процесі післявоєнного відновлення України: забезпечення довіри з боку населення; забезпечення привабливості фінансових інструментів мобілізації капіталу; оптимізація податкових стимулів; розробка системи надійного захисту інвестицій; інтеграція процесів мобілізації капіталу з сучасними процесами цифровізації. В межах кожного завдання сформовано стратегічні імперативи, поєднання яких здатне забезпечити ефективність й прозорість процесу мобілізації капіталу. Наукова новизна даної статті полягає в обґрунтуванні ключових завдань й стратегічних орієнтирів мобілізації капіталу в процесі післявоєнного відновлення України.

Ключові слова: мобілізація капіталу, стратегія відновлення економіки, післявоєнне відновлення, облігації, інвестування.

STRATEGIC IMPERATIVES OF CAPITAL MOBILIZATION FOR THE RECONSTRUCTION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN ECONOMY: INNOVATIVE MECHANISMS AND PROSPECTS

Rassadnykova Svitlana

International Humanitarian University, Odesa

The article is devoted to the justification of key tasks and strategic guidelines for capital mobilization in the process of post-war reconstruction of Ukraine. The key tasks of capital mobilization in the process of post-war reconstruction of Ukraine are identified: ensuring public trust; ensuring the attractiveness of financial instruments for capital mobilization; optimizing tax incentives; developing a system of reliable investment protection; integrating capital mobilization processes with modern digitalization processes. Within each task, strategic imperatives have been formed, the combination of which can ensure the efficiency and transparency of the capital mobilization process: ensuring transparency in the use of funds, protecting the rights of depositors; expanding guarantees for deposits of the population; creating effective state and public control over the use of mobilized capital, introducing military and "restoration" bonds with competitive yields; facilitating the process of purchasing bonds and investment certificates, developing a mechanism for exempting income from taxation from investments in restoration bonds and state programs; creation of accumulative pension accounts invested in reconstruction, creation of a state fund to guarantee the population's investments in reconstruction, ensuring a system of partnership with international organizations (MIGA, DFC) for insurance against military and political risks, introduction of compensation mechanisms in case of unforeseen circumstances use of a single platform for purchasing bonds with a system of transparent monitoring of the use of funds, smart contracts and blockchain for transparency of capital attraction and distribution, crowdfunding platforms to support reconstruction projects. The proposed strategic imperatives for mobilizing the population's capital should combine trust, attractive financial instruments, tax incentives, investment protection and digital technologies. Provided that these guidelines are

combined, the process of capital mobilization can become a powerful internal source of reconstruction of the Ukrainian economy. The scientific novelty of this article lies in the substantiation of the key tasks and strategic guidelines for capital mobilization in the process of post-war reconstruction of Ukraine.

Keywords: capital mobilization, economic recovery strategy, post-war recovery, bonds, investment.

Постановка проблеми. Після закінчення військових дій та збройних конфліктів, будь-яка держава стикається з проблемою післявоєнного відновлення економіки. При цьому ключову роль в такому відновленні відіграє фінансова складова, тому що саме від ефективності залучених фінансових ресурсів залежить не лише результат післявоєнного відновлення, але й подальший розвиток економіки держави. Таке твердження ґрунтується на тому, що фінансові ресурси, залучені до процесу відновлення тим чи іншим шляхом мобілізовані з окремих ланок економіки (будь то ресурси населення, суб'єктів господарювання, кошти на обслуговування міжнародного боргу тощо), а отже чинять вирішальний вплив на її загальний стан. При цьому фінансові ресурси, залучені до післявоєнного відновлення економіки можна поділити на дві ключові групи: зовнішні: міжнародна допомога, заморожені активи РФ, інвестиції під гарантії; внутрішні: облігації, податкові стимули, ринок капіталу. Вагоме значення в структурі таких ресурсів займають внутрішні джерела загалом та мобілізація капіталу населення зокрема. Проте, як показує досвід, механізми мобілізації капіталу населення недосконалі та свідчать не лише про неефективність такої мобілізації, але й про неприйнятність способів її здійснення. Все це зумовлює актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури показав, що велика кількість вчених займається окресленням питань, що знайшло відображення у значній кількості наукових праць. Серед них варто виділити:

Дослідження В. В. Небрат [1], в якому запропоновано шляхи побудови ефективної стратегії повоєнного відновлення України, надано конструктивні рішення щодо покрокової реалізації такої стратегії, в тому числі із залученням напрацьовань міжнародного досвіду в даній сфері.

Стаття таких вчених як Дугінець Г., Яценко О., Панченко В. [2], яка присвячена дослідженню міжнародного досвіду повоєнного відновлення та ідентифікації джерел і форм фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку.

Заслуговує на увагу робота Емець В.В. [3], в якій обґрунтовано необхідність, напрями та інструменти повоєнного відновлення в Україні на регіональному та місцевому рівнях. При цьому особлива увага приділена узгодженню інституційних засад такого відновлення.

У статті Лапань О.Р., Лукіна С.Ю. [4] розкривається питання регіонального прогнозування соціально-економічного розвитку та розкриття його

специфіки в умовах післявоєнної відбудови України внаслідок російської агресії.

Охріменко О. та Попов Р. у власному дослідженні [5] розробили напрями удосконалення процесу оцінки завданих війною вражень інфраструктурі, формуванню пріоритетних стратегій для відновлення економіки України та узагальненню досвіду інших держав в даному контексті.

Водночас, Дорош І. М. [6] присвятив роботу уточненню стратегічних орієнтирів повоєнного відновлення економіки України та обґрунтуванню напрямів реалізації такої стратегії на державному рівні, в тому числі шляхом модернізації інституційної побудови процесу такого відновлення.

Доцільно підкреслити наявність значної кількості досліджень [7,8,9], в яких міститься аналіз зарубіжного досвіду післявоєнного відновлення різних держав, який в той чи інший мірі може бути імплементований до українського середовища.

Крім того, значну цінність з позиції даного дослідження має наукова стаття Писарчук О.В., Орел Ю.Л., Єжелій Ю.О. [10], в якій аналізується досвід грантової допомоги постраждалим країнам, ілюструються економічні зміни, що відбулися в Україні після вторгнення, виділено основні компоненти, які характеризують ефективність програм післявоєнного відновлення після економічної кризи.

Сова О.О. [11] приділив увагу у власній роботі фінансовим аспектам післявоєнного відновлення України, але крізь призму бюджетної системи держави, запропонувавши напрями поділу країни на функціональні типи територій для стимулювання їхнього прямого фінансування з акцентом на закріпленій нормі про обов'язковість розробки стратегії розвитку для кожної громади.

В статті Коляди Т.А., Прозорова Ю.В. [12] визначено головні креативні сили цифрової трансформації економіки, розкрито інституційну сутність цифрових фінансових інструментів, здійснено оцінку джерел і пільгових механізмів залучення фінансових ресурсів для відбудови постраждалих територіальних громад у повоєнний період, обґрунтовано роль органів місцевого самоврядування у розвитку індустрій креативної економіки з використанням новітніх цифрових фінансових інструментів.

Заслуговує на увагу дослідження Пшик Б.І. [13], в якому обґрунтовано можливості і напрями використання ESG-підходів у фінансуванні проєктів повоєнної відбудови економіки України, аргументовано роль ESG-підходів як головного маркера сьогодення в пошуку джерел фінансування

для досягнення цілей сталого розвитку та необхідність інтеграції зазначених підходів в основу стратегій і планів повоєнного відновлення країни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, можемо констатувати, що в сучасних умовах спостерігається значний інтерес з боку вчених до проблеми післявоєнного відновлення України в різних аспектах. При цьому фінансовий складовий такого відновлення під впливом глобальних викликів приділена недостатня увага, конкретні рекомендації з приводу удосконалення фінансових аспектів післявоєнного відновлення шляхом мобілізації капіталу відсутні, що й зумовлює мету даної статті.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є обґрунтування ключових завдань й стратегічних орієнтирів мобілізації капіталу з урахуванням глобальних впливів в процесі післявоєнного відновлення України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом, мобілізація капіталу – це процес залучення та використання фінансових ресурсів для фінансування чітко окреслених цілей, зазвичай пов'язаних з обороною або відновленням економіки в умовах надзвичайного стану.

В контексті даного наукового дослідження, мобілізація капіталу – це процес залучення та використання фінансових ресурсів населення для фінансування післявоєнного відновлення України.

Мобілізація капіталу охоплює процеси перерозподілу ресурсів, використання внутрішніх резервів, залучення інвестицій або створення нових джерел фінансування. За оцінками міжнародних інституцій, потреби у фінансуванні сягають сотень мільярдів доларів, а масштаби руйнувань вимагають системної, довгострокової і структурно зваженої політики. Водночас глобальні економічні виклики – геополітична турбулентність, конкуренція за інвестиції, трансформація ланцюгів постачання, енергетичний перехід, цифровізація – роблять традиційні механізми залучення капіталу менш ефективними. Тому завданням стає формування інноваційних механізмів, здатної забезпечити сталий приплив і ефективне використання ресурсів.

Сучасні процеси мобілізації капіталу в умовах воєнного стану виявились нераціональними, необґрунтованими та недоречними [14]. Тому, процес мобілізації капіталу, який буде запроваджений в контексті післявоєнного відновлення повинен ґрунтуватись на усвідомлення помилок попереднього досвіду та на науково обґрунтованих орієнтирах.

Мобілізація капіталу для відбудови та сталого розвитку економіки України повинна будуватись на таких ключових завданнях:

забезпечення довіри з боку населення;

забезпечення привабливості фінансових інструментів мобілізації капіталу;
оптимізація податкових стимулів;
розробка системи надійного захисту інвестицій;

інтеграція процесів мобілізації капіталу з сучасними процесами цифровізації.

До пріоритетних напрямків вкладення капіталу в економіку України доцільно віднести сектора з високою доданою вартістю: оборонно-промисловий комплекс, агротехнології, IT, зелена енергетика, біотехнології, машинобудування. Україна у стані війни потребує масштабної, сучасної та стійкої оборонної інфраструктури. Глобальний ринок озброєнь зростає, а попит на безпілотники, ППО, бронетехніку, кіберзахист дуже важливий та рекордний. Україна вже має конкурентні розробки (БПЛА, РЕБ, ракетні системи). Економіки, що залежать від експорту декілька видів продукції, є вразливими до цінових коливань. Українська економіка, яка суттєво залежала від світових цін на зерно та металопродукцію, перебувала в зоні високих ризиків. Розширення структури економіки за рахунок складних товарів та інтелектуальних продуктів зменшує волатильність доходів, створюючи більш передбачувані макроекономічні умови.

Також можливо зазначити, що агротехнології – це традиційна спеціалізація економіки України та один із ключових гравців світового аграрного ринку. Агросектор традиційно є однією з основних конкурентних переваг України. Проте сировинна орієнтація обмежує потенціал розвитку. Агротехнологічний прорив полягає в переході від експорту зерна до виробництва.

Після руйнувань війни потрібна модернізація: землеробство, цифрові платформи, біостимулятори, тепличні кластери та перехід від «сировинного експорту зерна» до переробки + технологій. Такий перехід забезпечить вигоди збільшення експорту продуктів з високою доданою вартістю (олії, протеїни, біопродукти); стійкість до кліматичних змін; інтеграція в агропродовольчі ланцюги ЄС. Застосування агротехнологій забезпечує зростання продуктивності, екологічність виробництва та підвищення доданої вартості. Україна може стати одним з лідерів світового ринку продовольчих і технологічних рішень.

З урахуванням зазначеного, можна запропонувати наступні стратегічні імперативи мобілізації капіталу для відбудови та сталого розвитку економіки України, що представлено на рисунку 1.

Отже, представлені на рисунку 1, стратегічні імперативи мобілізації капіталу населення мають поєднувати довіру, привабливі фінансові інструменти, податкові стимули, захист інвестицій та цифрові технології. За умови поєднання таких орієнтирів процес мобілізації капіталу може

Рис. 1. Стратегічні імперативи мобілізації капіталу для відбудови та сталого розвитку економіки України

Джерело: власна розробка

стати потужним внутрішнім джерелом відбудови економіки України.

Для реалізації стратегічних імперативів мобілізації капіталу в процесі післявоєнного відновлення України потрібно розробка та впровадження інноваційних механізмів та створення сприятливого інституційного середовища для інвесторів: гарантії захисту прав інвесторів; спрощення процедур дозвільної та регуляторної

політики; запровадження сучасних механізмів ризик-страхування; прозорість використання міжнародної фінансової допомоги. Це дозволить суттєво зменшити трансакційні витрати та інвестиційні ризики.

Структурна модернізація економіки України на основі розвитку секторів високої доданої вартості є ключовою умовою для забезпечення довгострокового економічного зростання на засадах страте-

гічної мобілізації капіталу, стійкості до глобальних викликів.

Висновки з проведеного дослідження. В умовах післявоєнного відновлення держави мобілізація капіталу набуває особливого значення, тому що виступає ключовим напрямом забезпечення фінансової стабільності та ефективності відновлення держави. Процес мобілізації капіталу передбачає активну роль держави у стимулюванні інвестицій, переорієнтації фінансових потоків та

залученні капіталу для підтримки економіки в післявоєнний період.

Наукова новизна даної статті полягає в обґрунтуванні ключових завдань й стратегічних орієнтирів мобілізації капіталу в процесі післявоєнного відновлення України.

При цьому в якості напрямку подальших досліджень доречно вказати необхідність вивчення зарубіжного досвіду з даного питання та розробку напрямів його адаптації до національного середовища.

Список використаних джерел:

1. Небрат В.В. Зарубіжний досвід і національні пріоритети для стратегування повоєнної відбудови України. *Економіка і прогнозування*. 2023, № 2. С. 134–159. URL: https://eip.org.ua/docs/EP_23_2_134_uk.pdf
2. Дугінець Г., Яценко О., Панченко В. Міжнародний досвід повоєнного відновлення: тригери соціально-економічного розвитку в умовах децентралізації. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2024. № 328 (2), С. 497–505. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-74>
3. Ємець В.В. Економічний розвиток у повоєнний період в Україні: регіональний та місцевий аспекти. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 68–72. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.5.68>
4. Лапань О.Р., Лукін С.Ю. Особливості регіонального прогнозування соціально-економічного розвитку в контексті повоєнного відновлення України. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*. 2024. № 3 (29). С. 40–50. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2024-3/29-04>
5. Охріменко О., Попов Р. Повоєнна відбудова України: потенціал та стратегія перетворень. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-7>
6. Дорош І.М. Повоєнне відновлення економіки України: стратегічні напрямки. Публічне управління та інновації. Міжнар. форум 22–23 червня 2023 : тези доповідей. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2023. С. 39–40. URL: <https://tsus.lpnu.ua/sites/default/files/news/2023-07/%>
7. Підоричева І. Післявоєнне відновлення Європи: досвід та уроки для України. *Журнал європейської економіки*. 2022. Т. 21, № 2 (81). С. 190–207.
8. Дяченко С., Булана О. Як нам відбудувати Україну. Успішні світові кейси повоєнного відновлення. Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3493522-ak-nam-vidbuduvati-ukrainu-uspisni-svitovi-kejsi-povoennogo-vidnovlenna.html>
9. Самоходський І. Аналіз міжнародного досвіду та найкращих практик щодо прозорості та підзвітності відбудови. USAID, 2022.
10. Писарчук О.В., Орел Ю.Л., Єжелій Ю.О. Features of the budgeting of grant applications: analysis of the post-war reconstruction of the Ukrainian economy. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, no. 37, June 2023, pp. 451–458, URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/833>
11. Сова О. Узгодженість формування та використання коштів місцевих бюджетів України з соціальними цілями повоєнного відновлення. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 3 (53). С. 54–78.
12. Коляда Т.А., Прозоров Ю.В. Новітні цифрові фінансові інструменти : сутність і перспективи використання при відбудові постраждалих територіальних громад України. *Проблеми економіки*. 2024. № 2 (60). С. 247–253.
13. Пшик Б.І. Фінансові аспекти повоєнної відбудови економіки України на базі використання ESG-підходів. *Банківська справа*. 2024. №1 (165). URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20241\(165\)/sep20241\(165\)_035_PshykBI.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20241(165)/sep20241(165)_035_PshykBI.pdf)
14. Рассадникова С., Бойцов О. Захист інвесторів як ключова передумова мобілізації капіталу для післявоєнного відновлення України. *Економічний простір*, 2024, № 191, С. 235–239. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-38>

References:

1. Nebrat V. V. (2023) Zarubizhnyi dosvid i natsionalni priorytety dlia stratehuvannia povoiennoi vidbudovy Ukrainy [Foreign experience and national priorities for strategizing Ukraine's post-war recovery]. *Ekonomika i prohozuvannia*, no. 2, pp. 134–159. Available at: https://eip.org.ua/docs/EP_23_2_134_uk.pdf
2. Duhinets H., Yatsenko O., Panchenko V. (2024) Mizhnarodnyi dosvid povoiennoho vidnovlennia: tryhery sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v umovakh detsentralizatsii [International experience of post-war reconstruction: Triggers of socio-economic development in the context of decentralization]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 328, no. 2, pp. 497–505. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-74>
3. Yemets V. V. (2022) Ekonomichnyi rozvytok u povoiennyi period v Ukraini: rehionalnyi ta mistsevyi aspekty [Economic development in the post-war period in Ukraine: Regional and local aspects]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 5, pp. 68–72. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-74>
4. Lapan O. R., Lukin S. Yu. (2024) Osoblyvosti rehionalnoho prohozuvannia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v konteksti povoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Features of regional forecasting of socio-economic development in the context of Ukraine's post-war recovery]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo: trendy rozvytku – Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, vol. 3, no. 29, pp. 40–50. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2024-3/29-04>

5. Okhrimenko O., Popov R. (2022) Povoienna vidbudova Ukrainy: potentsial ta stratehiia peretvoren [Post-war reconstruction of Ukraine: Potential and transformation strategy]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-7>
6. Dorosh I. M. (2023) Povoienne vidnovlennia ekonomiky Ukrainy: stratehichni napriamky [Post-war recovery of Ukraine's economy: Strategic directions]. Proceedings of the *Publichne upravlinnia ta innovatsii: Mizhnarodnyi forum* (Ukraine, Lviv, June 22–23, 2023), Lviv: Natsionalnyi universytet Lvivska politehnika, pp. 39–40.
7. Pidorycheva I. (2022) Pislivoienne vidnovlennia Yevropy: dosvid ta uroky dlia Ukrainy [Post-war reconstruction of Europe: Experience and lessons for Ukraine]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, vol. 21, no. 2, pp. 190–207.
8. Diachenko S., Bulana O. (2022) Yak nam vidbuduvaty Ukrainu. Uspishni sivitovi keisy povoiennoho vidnovlennia [How to rebuild Ukraine. Successful global cases of post-war recovery]. *Ukrinform*. Available at: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3493522-ak-nam-vidbuduvati-ukrainu-uspishni-sivitovi-kejsi-povoennogo-vidnovlennia.html>
9. Samokhodskiy I. (2022) *Analiz mizhnarodnoho dosvidu ta naikrashchyykh praktyk shchodo prozoroi ta pidzvitnoi vidbudovy* [Analysis of international experience and best practices for transparent and accountable reconstruction]. Kyiv: USAID. (in Ukrainian)
10. Pysarchuk O. V., Orel Yu. L., Yezhelyi Yu. O. (2023) Features of the budgeting of grant applications: Analysis of the post-war reconstruction of the Ukrainian economy. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava – Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, no. 37, pp. 451–458. Available at: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/833>
11. Sova O. (2023) Uzghodzhennist formuvannia ta vykorystannia koshtiv mistsevykh biudzhetyv Ukrainy z sotsialnymi tsiliamy povoiennoho vidnovlennia [Concordance with the Social Goals of Post-War Recovery in the Formation and Use of Ukrainian Local Budget Funds]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 3 (53), pp. 54–78. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2023.03.054>
12. Koliada T. A., Prozorov Yu. V. (2024) Novitni tsyfrovi finansovi instrumenty: sutnist i perspektyvy vykorystannia pry vidbudovi postrazhdalyykh terytorialnykh hromad Ukrainy [Modern digital financial instruments: Essence and prospects of use for the reconstruction of affected territorial communities of Ukraine]. *Problemy ekonomiky*, vol. 2, no. 60, pp. 247–253.
13. Pshyk B. I. (2024) Finansovi aspekty povoiennoi vidbudovy ekonomiky Ukrainy na bazi vykorystannia ESG-pidkhdov [Financial aspects of post-war reconstruction of Ukraine's economy based on ESG approaches]. *Bankivska sprava*, vol. 1, no. 165. Available at: [https://ird.gov.ua/sep/sep20241\(165\)/sep20241\(165\)_035_PshykBI.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20241(165)/sep20241(165)_035_PshykBI.pdf)
14. Rassadnykova S., Boitsov O. (2024) Zakhyst investoriv yak kliuchova peredumova mobilizatsii kapitalu dlia pislivoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Investor protection as a key prerequisite for capital mobilization for Ukraine's post-war recovery]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 191, pp. 235–239. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-38>

E-mail: rassadnikova_svetlana@ukr.net

Стаття надійшла: 10.10.2025

Стаття прийнята: 11.11.2025

Стаття опублікована: 28.11.2025